

Warszawa, dnia 22 lutego 2024 r.

BAS-WAP/WASiE/WAZSP-340/24

SEKRETARZ I ZASTĘPCA SZEFA
L.dz. DS.1400.20.2024
Data wpływu 23.02.2024

Pan Minister
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Ocena Skutków Regulacji
zawartej w poselskim projekcie ustawy
o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa
(przed nadaniem numeru druku¹)

I. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt zakłada zmiany w art. 2 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa², określającego warunki jakie musi spełniać osoba pobierająca świadczenie pieniężne z tytułu pełnienia funkcji sołtysa.

Jak wskazano w uzasadnieniu: „[z]e względu na to, że sołtysi wybierani są w poszczególnych sołectwach w różnych terminach, pojawiają się różnice w długości kadencji, w wyniku czego łączne kadencje niektórych osób trwały np. 8 lat i 2 miesiące, a innych 8 lat bez kilku, kilkunastu dni. Ponadto, osoby pełniące funkcję sołtysa po wejściu w życie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym otrzymywały decyzje odmawiające przyznania świadczenia. Dotyczyło to osób, które były sołtysami przed 1990 r. i «kończyły» swoje kadencje np. w maju, listopadzie, grudniu 1990 r.”

¹ Projekt ustawy znajduje się w wykazie projektów wniesionych, którym nie został nadany jeszcze numer druku sejmowego. Numer w wykazie: SH-020-64/24; przedstawiciel wnioskodawców: poseł Robert Telus.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 1073; dalej: ustawa o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa.

II. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Zgodnie z art. 2 ust 1 ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa:

„Świadczenie [pieniężne z tytułu pełnienia funkcji sołtysa – uwaga w własna], przysługuje osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

1) pełniła funkcję sołtysa na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym [...] przez okres co najmniej dwóch kadencji nie mniej niż przez 8 lat;

2) osiągnęła wiek:

a) w przypadku kobiet - 60 lat,

b) w przypadku mężczyzn - 65 lat”.

Z kolei jak wskazano w ust. 3 ww. przepisu „Do okresu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, wlicza się również okres pełnienia funkcji sołtysa na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, jeżeli osoba ta następnie pełniła funkcję sołtysa na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym”.

Zgodnie z przedłożoną propozycją zmiany art. 2 ust. 1 i 3 ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, takie świadczenie miałoby przysługiwać osobie, która pełniła funkcję sołtysa na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym przez okres nie krótszy niż 90 miesięcy, przy czym do tego okresu byłby wliczany także okres pełnienia funkcji sołtysa na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie wskazanej ustawy, jeżeli osoba ta pełniła funkcję sołtysa po jej wejściu w życie.

Skutkiem wejścia w życie proponowanych zmian będzie zatem rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do otrzymania świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa.

III. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W innych państwach członkowskich UE brak rozwiązań prawnych będących ekwiwalentem uregulowań stanowiących przedmiot projektu nowelizacji ustawy, a więc dodatkowego (poza świadczeniem emerytalnym) świadczenia pieniężnego wypłacanego po osiągnięciu wieku emerytalnego osobom, które przez określony czas pełniły funkcję sołtysa.

IV. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Punktem odniesienia dla obszaru normowania projektowanej ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa są osoby, które uzyskają prawo do świadczenia pieniężnego w związku z proponowanymi zmianami w warunkach określających dostęp do tego świadczenia. Wg stanu na dzień 1 grudnia 2023 r. jednostki organizacyjne KRUS odmówiły przyznania świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa z powodu pełnienia funkcji sołtysa przez okres krótszy niż pełne 8 lat – 1 185 osobom, zaś z tytułu pełnienia tej funkcji wyłącznie przed 1990 r. – 1 230 osobom³. Można także przypuszczać, że jest grupa osób, która na chwilę obecną nie złożyła wniosku o przyznanie świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, gdyż osoby te są świadome, że nie spełniają obecnie obowiązujących ustawowych warunków dostępu do tego świadczenia ale wraz ze zmianą sytuacji prawnej o takie świadczenie mogą wystąpić.

V. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Brak jest informacji odnośnie do tego, czy projekt ustawy był poddany konsultacjom społecznym.

VI. Wpływ na sektor finansów publicznych

³ Zob. Odpowiedzi na zapytania nr: 6,7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 pana Posła Tadeusza Tomaszewskiego w sprawie liczby wniosków o dodatkowe świadczenie z tytułu pełnienia funkcji sołtysa w poszczególnych województwach w kraju, w okresie od 1 lipca 2023 r. do 30 października 2023 r.
https://orka2.sejm.gov.pl/INT10.nsf/0/651BD7A0D284EFDEC1258A9400525325/%24File/z00006-o1_2.pdf

Proponowana zmiana może wpływać na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa. Projekt spowoduje poszerzenie grupy osób uprawnionych do świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, co spowoduje konieczność wypłaty tego świadczenia dla większej liczby osób niż to wynika z obowiązujących regulacji.

Zgodnie z art. 9 ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, świadczenie wraz z kosztami jego obsługi jest finansowane z budżetu państwa. Z kolei na mocy art. 5 ust. 2 świadczenie przyznaje w drodze decyzji i wypłaca Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W art. 12 ustawy określono maksymalny limit wydatków budżetu państwa związanych ze świadczeniem w latach 2023-2032. Na rok 2024 limit ten ustalono w wysokości 162 852 tys. zł, z tego koszt wydatków na świadczenia z tytułu pełnienia funkcji sołtysa – 158 880 tys. zł oraz koszty obsługi wypłaty świadczeń z tytułu pełnienia funkcji sołtysa – 3 972 tys. zł⁴. Szacując powyższe kwoty przyjęto założenie wypłaty świadczenia przez cały rok dla 40 tys. osób oraz uwzględniono waloryzację świadczenia – 331 zł⁵, podczas gdy w rzeczywistości wysokość świadczenia wzrośnie od 1 marca 2024 r. o 36,36 zł i będzie wynosić 336,36 zł⁶.

Z dostępnej dokumentacji budżetowej wynika, że do ustawy budżetowej na rok 2024 przyjęto następujące założenia oraz limity wydatków:

- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wypłaci przeciętnie miesięcznie 40 000 świadczeń pieniężnych z tytułu pełnienia funkcji sołtysa;
- w ramach kwoty wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 72 budżetu państwa *Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* w rozdz. 75313 *Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* ujęto kwotę 158 800 tys. zł na świadczenia pieniężne z tytułu pełnienia funkcji sołtysa;

⁴ Zob. Ocena Skutków Regulacji do projektu ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa (druk nr 3128, IX kadencja Sejmu), str. 2.

⁵ W kalkulacji uwzględniono wypłatę świadczenia w zwaloryzowanej wysokości przez 12 miesięcy w roku budżetowym, natomiast zgodnie z obowiązującym przepisem art. 7 ust. 1 ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa świadczenie podlega corocznej waloryzacji od 1 marca.

⁶ Zob. Komunikat Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 15 lutego 2024 r. w sprawie kwoty świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa (Monitor Polski z 2024 r., poz. 129).

- w ramach kwoty wydatków na dotację z budżetu państwa stanowiącą zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w części 72 budżetu państwa *Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* w rozdz. 75313 *Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* ujęto koszty obsługi świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, przy czym kwota dotacji ujęta w planie obejmuje koszty obsługi wszystkich świadczeń finansowanych z budżetu państwa zleconych do wypłaty KRUS⁷.

Wg stanu na dzień 1 grudnia 2023 r. do jednostek organizacyjnych KRUS wpłynęły 34 373 wnioski o świadczenie pieniężne z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, a 31 454 osoby uzyskały prawo do świadczenia⁸.

To czy koszty wypłaty świadczeń pieniężnych z tytułu pełnienia funkcji sołtysa w związku z poszerzeniem grupy uprawnionych do świadczenia mogłyby zostać pokryte w ramach obowiązujących limitów wydatków na rok 2024 uzależnione będzie także od przyrostu liczby osób uprawnionych do poboru świadczenia w trakcie roku budżetowego w związku ze spełnianiem warunków dostępu do świadczenia przez kolejne osoby, zwłaszcza w kontekście kryterium wieku.

VII. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Projekt nie wpływa na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców. Projektowane przepisy mogą wpływać na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe gdyż w związku z rozszerzeniem uprawnień do świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa wzrosną przychody tych osób, które spełniać będą zmienione warunki dostępu do tego świadczenia.

⁷ Zob. Plan rzeczowo – finansowy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na 2024 rok, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Warszawa, grudzień 2023 rok, s. 8 i 23 oraz załącznik nr 2, a także ustawa budżetowa na rok 2024, Dz. U. z 2024 r., poz. 122.

⁸ Zob. Interpelacja nr 485 w sprawie świadczenia pieniężnego dla sołtysów <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/interpelacja.xsp?documentId=C9FE7D3568AD743CC1258A99004DA5BC>

VIII. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Wejście w życie przedmiotowych regulacji spowoduje zmianę obciążeń regulacyjnych, związanych m.in. ze zmianą kręgu pomiotów uprawnionych do otrzymania świadczenia. W wyniku zmiany przepisów, sołtysi, którzy otrzymali decyzje odmawiające prawa przyznania świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, będą mogli złożyć ponownie wnioski o przyznanie tego świadczenia, które będą rozpatrywane na mocy nowych przepisów.

IX. Wpływ na rynek pracy

Wejście w życie projektowanych przepisów nie będzie miało wpływu na rynek pracy z uwagi na charakter zaproponowanych zmian.

X. Wpływ na pozostałe obszary

Objęcie uprawnieniem do świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa tej grupy osób, która czuje się pokrzywdzona obowiązującymi warunkami dostępu do tego świadczenia może mieć pozytywny wpływ na funkcjonowanie samorządu lokalnego poprzez zwiększenie zaangażowania osób pełniących funkcję sołtysa w działania na rzecz lokalnych społeczności.

XI. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Zgodnie z art. 2 projektu proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

XII. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Zarówno projekt jak i jego uzasadnienie nie wskazują na planowaną ewaluację projektu.

XIII. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Poza listą posłów klubu parlamentarnego popierających projekt ustawy, do projektu nie dołączono załączników.

Autorzy:

Agnieszka Tomaszewska

ekspert ds. legislacji

w Biurze Analiz Sejmowych (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII)

Monika Korolewska

Specjalista ds. finansów publicznych

w Biurze Analiz Sejmowych (pkt IV, VI, VII, IX, X)

Łukasz Żołądek

specjalista ds. międzynarodowych

w Biurze Analiz Sejmowych (pkt III)

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Analiz Sejmowych

Adam Dudzic

Deskryptory bazy REX: ocena skutków regulacji, softys, świadczenie, projekt ustawy.

Weryfikacja: dr Adam Karczmarek (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII), dr Dobromir Dziewulak (pkt III)), dr Olga Olkowska (pkt IV, VI, VII, IX, X).

